

STRUKTURA JEDNÁNÍ KRYMSKÉ KONFERENCE

Diane S. Clemensová

Tuto studii je třeba pokládat za experimentální pokus historika diplomacie zmapovat jednací pozice tří spojeneckých mocností — Spojených států, Sovětského svazu a Velké Británie — a zkoumat změny pozic z hlediska jejich účinku na výsledná usnesení. Metodou je výzkum specifické *case study*, v našem případě krymské konference, která se konala v Jaltě od 4. do 11. února 1945.¹⁾

Tímto přístupem je možno se vyhnout některým dilematům současného historika — volbě mezi impresionistickou historickou tradicí a abstraktnější kvantitativní analýzou, nebo mezi revizionistickým a ortodoxním výkladem mezinárodních vztahů ve dvacátém století. Další analýzy specifických válečných konferencí, jako byla Jalta, mohou poskytnout nový základ k tomu, aby se etiky studené války nechávaly stranou, a tím dát podnět k objektivnějšímu východisku s širším přístupem a využití některých závažných disciplín a archivů příslušných zemí jako pomocných zdrojů.

Oblast výzkumu této studie je nicméně omezena. Autorka neměla v úmyslu uvádět výsledky svého výzkumu do souvislosti s teoretickou literaturou o modelech mezinárodního jednání nebo prověřovat tuto ojedinělou událost obecnými závěry vyplývajícími z nabyté zkušenosti. To může být plodná oblast pro další studii. Autorka ani nehodlala srovnávat své nálezy s dřívějšími historickými pracemi (jako jsou díla Herberta Feise a Johna Snella). Ovšem srovnání našich výzkumů by odhalilo řadu výrazných rozporů.

Krymská konference byla pojata jako celek, přičemž se vyloučily informace závažné pro jednací pozice před konferencí, nebo faktory, které formovaly konferenci. Záznamy uveřejněné dvěma z vlád (včetně několika souhrnů poznámek od různých účastníků, obsažených v amerických dokumentech) a paměti²⁾ poskytly obsah, který pak byl analyzován v podmínkách koheze a kon-

¹⁾ Bezprostředním podnětem k napsání této studie byla autorčina účast na semináři uspořádaném v roce 1967 katedrou humanitních věd Massachusetts Institute of Technology. Jeho hlavním tématem byla struktura jednání a dílčím struktura diplomatických jednání. Dále tato studie vychází z práce na knize, kterou vydá Oxford University Press. Redakce uveřejňuje tuto studii jako příklad zajímavého metodologického přístupu.

²⁾ Dvě základní sbírky dokumentů jsou: *Dokumenty: Krymská a postupimská konference vůdců tří velmocí*, Meždunarodnyje otnošenija, č. 6—10, Moskva, červen—říjen 1965; *Foreign Relations of the United States: Diplomatic Papers: The Conference at Malta and Yalta, 1945*, U. S. Government Printing Office, Washington 1955. Dvě nejdůležitější memoárová díla z konference (jiného druhu než publikované poznámky různých pozorovatelů ve sbírce amerických dokumentů) jsou: Edward Stettinius, *Roosevelt and the Russians: The Yalta Conference*, Doubleday, Inc., New York 1949; fragmentární, ale důležité hodnocení Winstona S. Churchilla, *Triumph and Tragedy*, Houghton Mifflin Co., Boston 1953. Další memoáry, které pomáhají shromažďovat informace a tím umožňují vytvořit ucelenější obraz o interakcích v Jaltě, jsou: James

fliktu, iniciativy, vyrovnávání stanovisek, což bylo důležité pro vyřešení rozdílností, a konfigurací, které tyto vztahy nejlépe vyjadřují.

Na diagramu jsou znázorněny čtyři hlavní otázky, jimiž se tři delegace zabývaly (jedna z nich byla rozdělena do dvou problémů, o nichž se na konferenci

Struktura jednání krymské konference

Usnesení	5. února		6. února		7. února		8. února				9. února		10. února	
	a	b		c	d	e					d	e	f	g
I Německé reparace	A S B	S A									A	S+		SA SA +
					S	B+						B		B
II Rozčlenění Německa.	S	A	S	A	S	A								
			B	A	B									BB
III Francie	B	B+			B	B								AS
	A	S			S	AS								
IV Polsko			a	b	c	d	e	f			g	h	i	j
			S	S	S	S	S	S			AS	A	S	S
		BA		A	A	AB		A			B	B	B	SAB
V Spojené národy.		A	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k		
			SB+	S	B	S	BA		A	A	AS		A	
		SB		S	B	S			S	SB			B	

Klíč:

- A = Spojené státy americké
- B = Velká Británie
- S = Sovětský svaz
- A = americký návrh
- A = prudký slovní útok USA
- Y =
- + = třístranná dohoda
- + = dvoustranná dohoda

Umístění zleva doprava vyznačuje časový sled prohlášení.

Umístění shora dolů vyznačuje přibližnou vzdálenost mezi stanovisky v rozmezí od jednoty (překrývající se stanoviska) po stanoviska diametrálně rozdílná.

Byrnes, *Speaking Frankly*, Harper and Bros., New York 1947, a Anthony Eden, *The Reckoning*, Houghton Mifflin Co., Boston 1965.

Kromě toho existuje značný počet historických prací od amerických, sovětských, britských, francouzských, německých a švýcarských historiků a spisovatelů, ale ty neměly žádný význam pro rekonstrukci situací při jednání, z nichž byly vzaty příklady této studie. Přece však může být zajímavé poznamenat, že závěry studie vyvrací mnoho základních tvrzení amerických historiků, kteří jaltskou konferenci analyzovali, například Herbert Feis, *Churchill, Roosevelt and Stalin: The War They Waged and the*

diskutovalo zvlášť).³⁾ Interakce tří hlav států (nebo jejich ministrů zahraničních věcí v případech, kdy diskuse plenárního zasedání předala či převedla otázky na zástupce) jsou sestaveny chronologicky zleva doprava a rozděleny do dní konference. Návrhy důležité svou podstatou jsou označeny, stejně jako usnesení přijímaná v průběhu summitu. Vlastní příslušné vysvětlení k jedné věci lze nalézt v dalším oddílu, a to vyhledáním čísla otázky a písmene přiděleného každému scénáři. Umístění shora dolů ukazuje míru souhlasu či nesouhlasu s původním návrhem nahoře. Vzdálenosti mezi hořejškem a spodkem (které jsou v naprostém kontrastu) jsou na diagramu vyznačeny.

U s n e s e n í

Reparace. Sovětská delegace předložila plán reparací (I-a), který vyvolal Churchillův odpor. Stalin musel od počátku čelit Churchillovu pesimismu a neochotě přijmout návrh na platby Německa specifikované co do rozsahu a druhu, neboť, jak britský premiér dokazoval, Němci si nemohou dovolit platit. Roosevelt naproti tomu použil mírnějších slov a aniž se definitivně vázal, přiblížil se sovětskému stanovisku, sdíleje tak tvrdší pohled na budoucnost Německa. Stalin, který pohotově souhlasil s Churchillovým návrhem na ustavení Reparační komise v Moskvě (I-b) jako s prozatímním řešením, se pak vyslovil pro stanovení instrukcí pro komisi.

Molotov navrhl, aby tři delegace přijaly již uvedené zásady za směrnici při rozhodování o reparacích (I-c). Aniž odporoval, připojil Eden novou zásadu, a zdálo se, že zásady jsou vzájemně přijatelné. Spojené státy postavily otázku znovu do popředí, když dva dny později, na schůzce ministrů zahraničních věcí, předložily konkrétní návrh (I-d). Tento plán, blízký původnímu sovětskému návrhu, se stal základem konečné dohody. I tento přístup Británie odmítla, a Molotov si na místě zajistil dohodu o americké podpoře (I-e) písemnou formou.

Další den se Británie ještě jednou pokusila, tentokrát předložením protinávrhu (I-f), změnit hlavní rysy plánu. Na dalším plenárním zasedání hlav států se Stalin znepokojil Rooseveltovou poznámkou, z které hrozil možný obrat amerického postoje a britské řešení. Když vyzval Washington a Londýn, aby vyjasnily své záměry, dostal od Roosevelta ujištění, že s dohodou plně souhlasí. Churchill nadále odmítal připojit Británii k dohodě. Stalin se potom (I-g) snažil dosáhnout s Británií minimální dohodu, ale když se ani to nepodařilo, vrátil se k sovětsko-americké dohodě o pevně stanovené částce, kterou by uvázila Reparační komise, a k vyhlášení zásad.

Rozčlenění Německa. Stalin změnil původní agendu stanovenou na 5. února (II-a), když požadoval diskusi o úmyslech spojenců rozčlenit Německo ve smyslu Morgenthauova plánu. Na rozčlenění reagoval Churchill negativně, Roosevelt pozitivně. Na schůzi ministrů zahraničních věcí (II-b) navrhl Anthony Eden, aby slovo „rozčlenění“ ustoupilo slovu „rozpuštění“ (*dissolution*). Molotov vehementně nesouhlasil a začal požadovat, aby se spojenci více anga-

Peace They Sought, Princeton University Press, Princeton 1957, a John Snell, *The Meaning of Jalta*, Louisiana State University Press, Baton Rouge 1956.

³⁾ Dvě otázky, které jsou přímo spojeny s jaltskou konferencí, totiž Deklarace o osvobozené Evropě a Dohoda o Dálném východě, autorka vyloučila. Deklarace až do období po konferenci neměla prakticky žádné nedohodnuté body. Dohoda, podle níž Sovětský svaz souhlasil se vstupem do války proti Japonsku, byla zásadně dojednána před Jaltou, ale podmínky byly vyjasněny na konferenci. Britská úloha byla minimální a obsahovala podle Churchilla pouze jeho souhlas po uzavření dohody.

žovali pro rozčlenění Německa.⁴⁾ Stettinius zakročil (II-c), a tři delegace se smířily návratem ke slovu „rozčlenění“, které se pojalo do protokolu, do podmínek kapitulace a bezprostředního plánu pro poválečné Německo.

Ministři zahraničních věcí se poněkud potýkali nad další otázkou, kterou měli řešit (II-d), totiž jak bude pracovat výbor pro rozčlenění. Molotov si představoval, že výbor bude mít minimální funkci studovat postup. Eden usiloval o instrukce, které by včlenily Francii do výboru; Stettinius navrhl použít Evropské poradní komise. Poněvadž ministři nebyli schopni vyřešit tuto otázku uspokojivě, dohodli se, že otázku účasti Francie ve výboru přenechají k rozhodnutí výboru samému (II-e).

Role Francie bezprostředně po válce. Z britské iniciativy bylo dáno na pořad jednání o zóně pro Francii. Stalin, který z dřívějšího rozhovoru⁵⁾ s Rooseveltem věděl, že Amerika je proti povýšení Francie do role vítěze v německé otázce, s tím nesouhlasil. Taktickým poukazováním na mnoho jiných otázek, které tento problém vyvolává, Stalin návrh napadal, až Roosevelt oznámil (III-b), že americké jednotky opustí Evropu ve dvou letech. Toto sdělení okamžitě zapůsobilo na Churchilla tak, že změnil svůj argument, podle něhož tvořila Francie v otázce Německa výjimku, v argument, že nyní je nezbytné, aby se Francie na zárukách za řešení německé otázky podílela. Stalin se nyní za Churchilla postavil. Francie může mít zónu, řekl, ale ne reparace.

Na schůzce ministrů zahraničních věcí Molotov navrhl, aby Francie byla podřízena Kontrolní radě pro Německo, ale Eden trval na tom, aby Francie byla členem rady (III-c). Když Molotov (III-d) vyzval ministry, aby schválili sovětský návrh, Eden odmítl. Stettinius a pak i Molotov se vyslovili pro odložení otázky, dokud ji neposoudí Evropská poradní komise. Eden zatvrzele trval na tom, aby se rozhodnutí učinilo ihned. Tento odpor pokračoval až do 10. února, kdy se Roosevelt rozhodl přejít na Churchillovu stranu a Stalin pak také hned souhlasil (III-e).

Otázky týkající se Polska. Churchill a Roosevelt (IV-a) dali na pořad otázku Polska druhý den konference.⁶⁾ Oznámili, že přijímají starou Curzonovu linii jako sovětsko-polskou hranici, uznali určité sovětské zásady za operativní a zdůraznili svůj mimořádný zájem na tom, aby byla zaručena demokratická vláda. Uvědomující se si mimořádný sovětský zájem na Polsku, požadovali sovětské ústupky. Stalin prohlásil za velmi důležité dosáhnout dohody na základě existující sovětské politiky vůči Polsku jak z důvodů demokracie, tak bezpečnosti.

Roosevelt (IV-b) poslal Stalinovi před dalším plenárním zasedáním dopis, v němž navrhuje, aby se realizovalo Stalinovo doporučení přizvat Poláky do

⁴⁾ Materiály uveřejněné Sovětským svazem nikdy neobjasnily dvojsmyslnost tohoto bodu. Sovětská historikové dokazují, že rozčlenění Německa nikdy nebylo Stalinovým úmyslem a jako důkaz uvádějí, že Stalin po konferenci požadoval změnu stanoviska. Je-li tomu tak, pak se zdá logické domnívat se, že požadavek sovětských vyjednávačů po rozčlenění byl spojován s otázkou reparací ve snaze, aby se zachovala jednota spojení v požadování a provádění tvrdého míru.

⁵⁾ Byl to soukromý rozhovor mezi Stalinem a Rooseveltem 4. února, v němž Roosevelt řekl Stalinovi, že Francie by v poválečné Evropě neměla hrát důležitou roli.

⁶⁾ Zmapování stanoviska, které zastávali tito dva vůdci, bylo technicky obtížné. Jejich prohlášení hraničila s opatrným kompromisním návrhem k otázce, která nebyla projednána. Jejich tendence ke kompromisu vedla k definitivnímu sovětskému návrhu a i když Rooseveltovo a Churchillovo stanovisko je na diagramu zaznamenáno, nebylo jako návrh započítáno. V zájmu lepšího pochopení je nutno překročit daná omezení studie, neboť musíme poukázat na postoj jednotlivých národů před konferencí. Sovětský svaz, jehož vojska prošla při pronásledování hitlerovských armád Polskem, kontroloval Polsko a uznal lublínskou vládu. Spojenci požádali Rusko, aby počkalo na projednání otázky vlády v Jaltě, ale to situaci podstatně nezměnilo. Tak v určitém smyslu vytvořila aktivita koncem války nepřímý návrh ještě před konferencí, k němuž se americký a britský vůdce vyjádřili 6. února.

Jalty a při té příležitosti vytvořit vládu, kterou by tři spojenci mohli uznat. Stalin návrh stroze odmítl, a potom nahradil tuto otázku jinou, daleko bližší Rooseveltovu srdci — americkým návrhem na hlasování ve Spojených národech (V-b). Dramatickým posunutím důrazu přijalo Rusko Rooseveltův návrh. Molotov se potom znovu ujal otázky Polska, přičemž předložil návrh (IV-c), který zahrnoval Stalinovu pozici z předcházejícího dne s některými modifikacemi, které přihlížely k požadavkům předloženým Rooseveltem a Churchilllem. Roosevelt řekl, že ho kompromis těší, Churchill se nevyjádřil.

Další den předložili jak Roosevelt, tak Churchill návrhy k Polsku na plenárním zasedání (IV-d). Stalin odpověděl otázkou, v čem se vlastně všichni tři shodují. [Například: Je Západ ochoten zřít se exilové vlády v Londýně?] Dále Stalin odmítl presidentskou radu navrhovanou Rooseveltem vzhledem k tomu, že již vláda (Lublín) existuje.

Když shrnoval otázky již dohodnuté, dostal Stalin ujištění (IV-e), že polsko-sovětská hranice je mimo diskusi. Otázka voleb, v nichž by se projevila obecná podpora vládě, zůstala klíčovou otázkou, i když všichni souhlasili, že budou uspořádány svobodné volby. Vzrušená výměna názorů mezi sovětskými a britskými diplomaty ukázala, že v žádném případě nemůže být dosaženo dohody bez přijetí sovětského návrhu v nějaké formě. Během debaty se Rooseveltovo stanovisko začalo posunovat opět směrem k návrhu, s nímž vyslovil souhlas předcházejícího dne (IV-c); řekl, že vzhledem k tomu, že volby se budou konat do měsíce, nemá neshoda v otázce prozatímní vlády tak závažné důsledky. A tak vyrovnání pozic na závěr 8. února (IV-f) vlastně uzavřelo posun rovnováhy.

Další den navrhl prezident Spojených států kompromis (IV-g), který vyjadřoval sovětský návrh a dosud dojednané body dohody. Když se iniciativy ujal Molotov a začal útočit na Británii v otázce n á h r a d, odolával Churchill spojenému tlaku. Roosevelt (IV-h), který se ujal funkce prostředníka, trval na tom, že zbývající difference v postoji jsou nepatrné. Aniž zmenšoval rozsah sovětsko-americké dohody, zamítl Molotov v návrhu formulaci, která požadovala účast pozorovatelů při volbách. Stalin současně přijal Rooseveltovu verzi rozšířené lublinské vlády. K jakému střetávání názorů během krystalizace tohoto vyrovnání docházelo, charakterizuje to, že Churchill vybuchl hněvem z nedůvěry k Rooseveltově koncepci poručenské správy Spojených národů (V-k).

Zvláštní zasedání ministrů zahraničních věcí svolané večer 9. února se soustředilo na britský návrh modifikovat rýsující se řešení polské otázky. Po jasném stanovisku, které zaujala v Londýně válečná vláda, žádal Eden velké změny. V tomto smyslu předložil revidované znění amerického návrhu. Molotov tomu čelil tím, že upravil nepřijatelné body a přestavoval návrh tak, až se v podstatě vrátil k sovětskému původnímu návrhu a americkému kompromisu.

Konečná fáze dohody nastala příští den, kdy bylo dohodnuto specifické znění. Molotov vtělil do protokolu konference souhrn dohod, dosažených v různých fázích konference. Toto pak byla poslední dohoda (IV-j).

Usnesení ke Spojeným národům. Roosevelt vystoupil s otázkou Spojených národů a pohrozil obtížemi v otázce míru s Německem, nebude-li přijat americký návrh na hlasování ve Spojených národech (V-a). Stalin se dotazoval, zda použití tohoto návrhu nepovede k možnému dominantnímu postavení a Churchill trval na ochraně zájmů britského impéria.

Stalin (V-b) přijal americký návrh na hlasování [porovnej časově scénář nahoře na diagramu, IV-b a c]. Churchill rovněž souhlasil. Stalin potom žádal členství ve Spojených národech pro dvě až tři sovětské republiky navíc. Churchill vystoupil s podobným požadavkem pro Británii (V-c). Roosevelt se snažil tuto otázku ignorovat a začal se zabývat otázkou dohody o americkém seznamu států, které mají být pozvány na konferenci v San Francisku, a o znění pozvání. Protože nebyli schopni pohnout se z místa, předali tuto a jiné otázky

ministrům zahraničních věcí. Eden začal s otázkou dvou republik (V-d); Stettinius následoval Roosevelta v jeho pokusu přejít tuto otázku a zabývat se pozvánkami. Molotov stál pevně na svém stanovisku a pohrozil sporem v otázce pozvánek. Eden a Molotov (V-e) naléhali, aby se o republikách uvažovalo (Molotov byl nakloněn okamžité dohodě o postoji k nim, zatímco Eden byl pro odložení dohody do konference v San Francisku). Stettinius nakonec slíbil, že otázku projedná s Rooseveltem. Po této schůzce (V-f) a před plenárním zasedáním Roosevelt dal souhlas, přičemž konstatoval, že tak učinil proto, že Británie podporovala sovětský návrh.

Roosevelt teď mohl pokračovat se svým dalším problémem, týkajícím se vytvoření Spojených národů — seznamem států, které by dostaly pozvánky a staly se tak zakládajícími členy. Stalin chtěl, aby byly také pozvány dvě sovětské republiky a mohly se tak stát zakládajícími členy. Roosevelt žádal (V-h), aby jeho seznam byl schválen. V některých fázích tohoto zasedání vládl zmatek, způsobený zřejmě nesrovnalostmi v otázce kritérií, jež se měla aplikovat při zvaní států. (Některé nepodepsaly Deklaraci Spojených národů a přesto by se staly zakládajícími členy, kdyby byly takto individuálně pozvány.) Stalin za Churchillovy podpory usiloval o přijetí republik jakožto signatářů Deklarace ve snaze zajistit, aby byly zakládajícími členy. Roosevelt, který sice připustil, že sovětské republiky splnily kritéria pro členství stejně dobře nebo lépe než některé země již v seznamu uvedené, avšak přesto nechtěl ohrozit projekt Spojených národů, projevil rozpaky (V-i); a Stalin vzhledem k tomu stáhl svou žádost. Na konec zasedání (V-j) Roosevelt souhlasil s přítomností sovětských republik v San Francisku. Stalin se nadále snažil dosáhnout pro republiky rovnoprávného postavení a Churchill ho podporoval.⁷⁾

Z á v ě r y

Studie o stanoviskách, která zastávaly tři delegace na jednáních krymské konference, dochází k několika závěrům. Jejich základem je předcházející analýza čtyř hlavních otázek a postoj, jaký zaujímali tři spojeneční vůdci na jaltské konferenci v roce 1945 během důležitých stadií jednání. Studie uvádí několik konfigurací, které obvykle předcházely dohodě, a poukazuje na některé okolnosti, které přispěly ke všeobecné shodě.

Je důležité si uvědomit, že usnesení k těmto otázkám učinili spojenci v rámci koalice, která byla v procesu dokončování svého vítězství ve velké válce. Politická otázka, před kterou stáli, byla nutnost vzájemného porozumění nebo jednomyslného souhlasu. V této situaci vyjednávání patrně působilo jako hybná síla — která naneštěstí bude možná chybět v mnoha dalších jednáních — očekávání, že dohoda je v zájmu všech stran.

V rámci tohoto partnerství každý ze tří států získal podporu svých spojenců v té otázce, která se mu zdála nejdůležitější. Tak naléhání Británie na oživení úlohy Francie v poválečné Evropě vedlo k třístranné dohodě přes náznaky před krymskou konferencí, že se tak nestane; Roosevelt shledal, že značná opozice vůči jeho definici Spojených národů se během konference rozplynula a jak SSSR, tak Velká Británie se ve skutečnosti zcela přizpůsobily z ohledu na to, že americký prezident byl na tuto otázku tak citlivý. Sovětský svaz stál tvrdě na svém stanovisku v otázce Polska a svého podílu na němec-

⁷⁾ Tato otázka nevyřešená do detailů v Jaltě vedla k nedorozumění, které je často označováno za zosťňování postojů v počátečních stadiích „studené války“. Skutečně se zdá, že nedorozumění vzniklo tím, že Roosevelt nechtěl měnit plán Spojených národů, s nímž přišel do Jalty, a tudíž nikdy plně neuspokojil Stalinovo přání dostat záruky, že dvě sovětské republiky se skutečně stanou členy Spojených národů.

kých reparací a podle usnesení přijatých na konferenci získal podporu svých spojenců (s výjimkou specifických podmínek sovětského reparačního plánu, který schválily pouze Spojené státy před svoláním Reparační komise).

Dohoda mezi dvěma stranami směřovala k zajištění souhlasu i třetí, váhající strany. Tento způsob ilustrují tyto příklady: Stalin využil Rooseveltovy podpory v otázce rozčlenění Německa, reparací a jeho souhlasu s rozšířením Lublínského výboru jako základu pro vládu Polska, aby přinutil Británii k souhlasu; co se týče reparací, byla výsledkem pouze dvoustranná dohoda o podrobnostech, zatímco o vytvoření Reparační komise bylo dosaženo dohody třístranné; britská podpora přijetí dvou sovětských republik do Spojených národů vedla Roosevelta (jak sám připouští) k tomu, že tento návrh přijal; po Stalinově souhlasu se zónou pro Francii v Německu okamžitě následoval posun v Rooseveltově postoji; když bylo zřejmé, že Británie přijme americký návrh na způsob hlasování ve Spojených národech, Stalin také souhlasil.

Do podmínek původně zaujatého postoje k otázce která se poprvé projednávala, se pozdější postoje snažily včlenit kompromisy — ukazatele blízké dohody. A tak můžeme vidět změnu či pokrok, srovnáme-li obsah návrhů a prohlášení za určité časové období.

Jednání, která předcházela dohodu o počtu zkoumaných otázek, charakterizoval vždy jeden z těchto dvou modelů: Na jedné straně byly navrženy zásady a byla snaha dohodnout se o nich před diskusí o podrobnostech, například reparační a několik usnesení o Polsku. Na druhé straně po odmítnutí celkového návrhu projednávali jeden problém za druhým a podrobnosti vypracovali odděleně, například usnesení vztahující se ke Spojeným národům, některé fáze polské otázky a úloha Francie v poválečném světě. Tyto dva přístupy mohly být a také byly spojovány, když jedna z taktik nevedla k dohodě. Například Moskva trvala na tom, že vzhledem k předchozí dohodě o kritériích pro reparační byl v podstatě přijat podrobný plán.

Dohody bylo dosaženo (nebo spíše se k ní překotně dospělo), když zasáhl nový faktor, který způsobil sblížení stanovisek až dosud protichůdných. Tak po Rooseveltově oznámení, že americké jednotky odejdou z Evropy, se Stalin okamžitě postavil za britský návrh na zónu pro Francii v Německu. Je asi zcela zřejmé, že Roosevelt změnil svůj postoj k ruskému návrhu o Polsku poté, co Sověti přijali americký návrh na způsob hlasování.

Sovětský postoj v jednání o Polsku — tak jasně definovaný a z kterého bylo velmi málo sleveno (snad by mohl být označen za neprojednatelný) přes opakovanou opozici, pokusy o kompromis, návrhy a žádosti — nakonec, jak se zdálo, přinutil oponenty, aby rozhodli základní otázku, zda dávají přednost dohodě před neshodou. V tomto případě kladné řešení bylo výsledkem kombinace 1.) příhodně načasovaného sovětského souhlasu s jinou otázkou přednostního zájmu spojení a 2.) projednávání bodu za bodem, dokud nakonec nebylo dosaženo všeobecné shody.

Usnesení znázorněná na diagramu ukazují, že asi polovina významných usnesení této šestidenní konference byla přijata v prostředních dvou dnech zasedání, na první a poslední den připadlo přibližně po třech usneseních. Zdá se to být přirozené, protože usnesení prvního dne patřila mezi samozřejmější, méně bolestná, a tudíž nejsnadněji proveditelná. Usnesení závěrečného dne se týkala zauzlených otázek, které se dlouho vlekly, ale nakonec podlely tlaku blížícího se konce jednání, který si minimálně vynutil dohodu o tom, co už bylo prodiskutováno. Usnesení ze 7. a 8. února (střední dny) upevnila předcházející dohodu nebo vtělila nová ujednání, která vyplynula z neochoty Britů a Sovětů podrobněji diskutovat o otázkách vztahujících se ke Spojeným národům.

Jednoduchý výčet počtu návrhů předložených konferenci by ukazoval, že Spojené státy a Sovětský svaz (každý s pěti návrhy) jsou za Británii se šesti návrhy. Mnohem více však objasní zvážení iniciativy těchto tří států v pěti

hlavních problémech. Ve třech z nich se Sovětský svaz ujal vedení a většinou dosáhl svého předem stanoveného cíle. Amerika a Británie, naproti tomu, projevily pevnou iniciativu každá pouze v jednom z pěti problémů. Sovětská iniciativa doprovázená určitou vyjednávací taktikou, kterou jsme v této studii nerozebírali, pomohla Rusku, podle autorčina názoru, maximalizovat své geopolitické výhody včetně postupu Rudé armády Evropou. Na rozdíl od Ruska, vyjednávala Británie z pozice slabosti. Zdálo se, že americký postoj často přejímal úlohu zmirňování či smiřování dvou extrémů.

Z těchto důvodů a dalších, které přesahují rámec této studie, krymská konference je významným materiálem pro zkoumání koaliční politiky a modelů jednání.